

SZTEmagazin > Archívum > 2019

SZEGEDI EGYETEM MAGAZIN

Rövidítések régen és most

2019. augusztus 27.

LOL, 1x, mind1 és a smile-k. Az idősebb nemzedék manapság nehezen tudja értelmezni a chat és az SMS fiatalok számára teljesen természetes nyelvezetét. De vajon tudjuk-e, hogy mit jelent az eps, a Chr vagy az ngs? A témáról az antikvitásban és a reneszánsz korban használt rövidítéseket kutató Lázár István irodalomtörténésszel, az SZTE Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar oktatójával beszélgettünk.

Cikk nyomtatás

Link küldés

Tetszik 0

Tweet

A mai digitalizált világban a legtöbb ember tudja, mit jelent a LOL, az 1x, vagy a mind1. A rövidítések használata azonban nem új keletű dolog, a régebbi koroknak is megvolt a saját rövidítésrendszerük. Ma azért rövidítünk, hogy időt és energiát spóroljunk. Ugyanígy gondolkodtak régebben is az emberek, főleg amikor még kőtáblába vésték vagy kézzel írták a terjedelmes szövegeket. Ezeket az antik rövidítéseket kutatja Lázár István, a Szegei Tudományegyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar Klasszika-Filológia és Neolatin Tanszék docense.

– Egy vicces helyzet eredményezte azt, hogy ennek a témának nekiláttam. Hiába foglalkozom paleográfiával, néha nem tudok korunk rövidítéseivel mit kezdeni – kezdte Lázár István. – Jó 10 évvel ezelőtt, amikor még a chatelés nem volt ilyen népszerű, és csak SMS-t vagy e-mailt küldtünk, akkor egy nagyon kedves fiatal ismerősöm levele végén volt egy kettőspont, kötőjel és zárójel. Válaszoltam neki, hogy valami baj van a billentyűzetével, mivel ilyen furcsa jeleket ír. Erre kedves kollégám finoman

megjegyezte, hogy ez egy smile. Vagy amikor néha a nagyfiam megmutatott valamilyen chat bejegyzést, akkor láttam olyan rövidítéseket, hogy LOL vagy WTF. Ez ráébresztett arra, hogy minden kor rövidít valahogy – tette hozzá.

A modern kor rövidítései a kényszer szüleményei. Amikor még korlátozott volt az SMS-ek karakterszáma, mindenki próbált valahogy spórolni a hellyel és az idővel, ami a rövidítések alkalmazását eredményezte. Manapság azonban a chat átvette az SMS szerepét, így feltételezhetnénk, hogy már nincs szükség a rövidítésekre, mivel korlátlan terjedelemben írhatunk. Azonban ez nem így van. Rohanó világunkban mindent szeretnénk gyorsan elintézni, sokszor futtában válaszolunk az üzenetekre, ilyenkor pedig használjuk a chat nyelv és a 21. század rövidítéseit.

Az antikvitásban, amikor még kőbe vésték a feljegyzéseket nehéz volt törölni, sőt kissé munkás feladat is volt. – A rövidítések használata egy nyilvánvaló igény, vagy úgy is mondhatjuk, hogy a világot előrevivő emberi lustaság következménye volt. A köveken nagyon sokféle rövidítést láthatunk. A leggyakoribb talán az, amikor a t-betű után az i-t úgy húzzák be, hogy a t-betű hosszabb szárát egy picit megrövidítik, így pedig egy picike vonallal meg is spórolnak egy betűt. Vagy az ezerrel való szorzás a római számoknál úgy néz ki, hogy a betűjel fölé húznak egy vonalat. Sokan így magyarázzák a Szent Orsolya és a 11 ezer szűz legendáját. Nem biztos, hogy 11 ezren voltak, lehet hogy csak 11-en. Gondoljunk csak bele, 11 ezer ifjú hölgy egy meglehetősen népes csapat, különösen Attila korában. Egyes kutatók szerint lehetséges, hogy megrepedt a tábla a betű fölött, és a 11-ből így mindjárt 11 ezer lett – magyarázta az irodalomtörténész.

Az antikvitásban a ligatura, vagyis az összekötött betűk igen gyakoriak voltak, de a különböző tisztségeket is rövidítették. Nagyon sok feltárt sírkövön lehetett látni a konzul helyett annyit, hogy cos, vagy a praetor helyett, hogy praet. A kódexekben gyakori volt a latin igekötők vagy prepozíciók rövidítése, amit aztán a leánynyelvekben is ismertek, úgy, mint például a pro, pre vagy pré. A kéziratokban az úgynevezett nazális rövidítés, az m és az n rövidítése volt gyakori. A középkorban és a későbbi korokban szintén a tisztségek rövidítése figyelhető meg: a püspök, latinul az episcopus rövidítése eps-re, vagy Christus rövidítése Chr-re. Ez átszűrődött a magyar kéziratokba is: például a nagyságos ngs-nek rövidítve. A középkori irodalomban is és a reneszánszban is a teológiai irodalom kapcsán a verbum, az ige szó nagyon gyakran előkerült, amit úgy rövidítettek, hogy a v egyik szárát áthúzták.

– Ezekben a korokban általános volt az, hogy rövidítéssel dolgoznak. Azonban teljesen egyénfüggő volt, hogy ki és mit írt rövidebben, illetve attól is függött, hogy mennyire sűrgetett az idő, vagy, hogy csak maguknak rövidítettek, például egy naplóban, vagy egy mások számára is olvasható könyvben. A nyelvváltozás miatt ma ezek a rövidítések már nem gyakoriak, hiszen főleg latin szövegekben jelentek meg. Ha meggondoljuk ma már a könyvekben, folyóiratokban, nyomtatott sajtóban nem igazán rövidítenek, annyira nem jellemző, hogy ilyen rendszerjellegű rövidítéseket alkalmaznának – tette hozzá Lázár István. Az antikvitásból a tisztségek rövidítése maradt meg a mai ember számára, hiszen a katonai, illetve rendőri tisztségeket még ma is gyakran rövidítik.

Szöveg: Kocsis Bernadett

Fotó: Bobkó Anna

Cikk nyomtatás

Link küldés

Tetszik 0

Tweet

Letöltés